

Менеджмент

УДК 330.3

Дуброва Наталя Петрівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри менеджменту і права

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Dubrova Natalia

PhD in Economics,

Associate Professor of the Management and Law Department

Dnipro State Agrarian and Economic University

ORCID: 0000-0001-8584-3338

Савенко Олена Анатоліївна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри менеджменту і права

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Savenko Olena

PhD in Economics,

Associate Professor of the Management and Law Department

Dnipro State Agrarian and Economic University

ORCID: 0000-0002-2362-6263

Коваль Єгор Олександрович

магістрант спеціальності 073 «Менеджмент»

Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Koval Yehor

Master of the Specialty 073 "Management"

Dnipro State Agrarian and Economic University

Мухін Богдан Олексійович

магістрант спеціальності 073 «Менеджмент»

Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Mukhin Bohdan

Master of the Specialty 073 "Management"

Dnipro State Agrarian and Economic University

**УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ENTERPRISE PROFIT MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF
ENSURING ITS COMPETITIVENESS**

Анотація. Вступ. Аграрна галузь є однією з пріоритетних галузей економіки України, яка має потужний експортний потенціал. Забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних аграрних підприємств є актуальним питанням сьогодення, що потребує використання різноманітних інноваційних підходів в менеджменті та маркетингу. Незважаючи на війну в Україні зберігається значний попит на сільськогосподарську продукцію, тому одним із важливіших завдань в системі забезпечення зростання конкурентоспроможності є формування ефективної системи фінансового менеджменту, зокрема підсистеми управління прибутком.

Мета. Метою статті є розгляд підходів до формування системи фінансового менеджменту в частині управління прибутком підприємства з метою забезпечення його конкурентоспроможності.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів з фінансового менеджменту, а саме з точки зору управління прибутком підприємств. У процесі дослідження були використані такі наукові методи: теоретичне узагальнення та групування

(для характеристики складових управління прибутком); формалізація, аналіз і синтез (побудова системи формування управління прибутком підприємства); логічне узагальнення результатів (формулювання висновків).

Результати. Конкурентоспроможність як здатність підприємства ефективно розпоряджатися власними й позиковими ресурсами потребує формування системи фінансового менеджменту. Фінансовий менеджмент це комплексна система принципів і методів розвитку та реалізації управлінських рішень, спрямованих на формування, розподіл та використання фінансових ресурсів підприємства та організації його грошових потоків з метою досягнення оперативно-тактичних та стратегічних цілей. Фінансовий менеджмент складається з трьох складових: операційний менеджмент, інвестиційний менеджмент і, власне, фінансовий менеджмент. У цій тріаді основним ядром є саме операційний менеджмент, в якому частина управління фінансовим складається в управлінні операційними прибутком, що є комплексним процесом. До основних методів управління прибутком відноситься: методи фінансування, методи нарахування амортизації, дивідендна політика, напрями та види інвестування, методи ціноутворення, оподаткування та кредитування. Крім того до методів управління прибутку, ще відносять: економічні методи або методи спонукання; організаційно-розпорядчі методи або методи примусу; соціально-психологічні методи управління прибутком або методи переконання. Для того, щоб отримати найбільшого результату слід використовувати кожену групу методів у сукупності, тобто системно, що допоможе підприємству ефективно управляти прибутком спираючись на синергетичний ефект, головним економічним показником якого виступає певний рівень чистого прибутку.

Перспективи. У подальших дослідженнях пропонується зосередитися на інструментах фінансового менеджменту, які

використовуються в процесі управління прибутком. Це дозволить забезпечити рівномірне отримання прибутку в запланованих обсягах та забезпечити прийнятний рівень конкурентоспроможності.

Ключові слова: конкурентоспроможність, фінансовий менеджмент, управління прибутком, методи управління прибутком.

Summary. *Introduction.* The agrarian industry is one of the priority sectors of the Ukrainian economy, which has a powerful export potential. Ensuring the competitiveness of domestic agricultural enterprises is an urgent issue today, which requires the use of various innovative approaches in management and marketing. Despite the war in Ukraine, there remains a significant demand for agricultural products, so one of the most important tasks in the system of ensuring the growth of competitiveness is the formation of an effective financial management system, in particular the profit management subsystem.

Purpose. The article is aimed at considering approaches to the formation of a financial management system in terms of managing the profit of an enterprise in order to ensure its competitiveness.

Materials and methods. The research materials are scientific works of domestic and foreign authors in financial management, namely from the point of view of profit management of enterprises. The following scientific methods were used in the research process: theoretical generalization and grouping (to characterize the components of profit management); formalization, analysis and synthesis (construction of a system for the formation of profit management of an enterprise); logical generalization of the results (formulation of conclusions).

Results. Competitiveness as the ability of an enterprise to effectively manage its own and borrowed resources requires the formation of a financial management system. Financial management is a comprehensive system of principles and methods of development and implementation of management decisions aimed at the formation, distribution and use of financial resources of

the enterprise and the organization of its cash flows in order to achieve operational-tactical and strategic goals. Financial management consists of three components: operational management, investment management and, in fact, financial management. In this triad, the main core is precisely operational management, in which part of financial management consists in managing operating profit, which is a complex process.

The main methods of profit management include: financing methods, depreciation methods, dividend policy, directions and types of investment, pricing methods, taxation and lending. In addition to the methods of profit management, they also include: economic methods or methods of inducement; organizational and administrative methods or methods of coercion; socio-psychological methods of profit management or methods of persuasion. In order to get the greatest result, we should use each group of methods in the aggregate, that is, systematically, which will help the enterprise to effectively manage profits based on a synergistic effect, the main economic indicator of which is a certain level of net profit.

Discussion. Further research suggests focusing on the financial management tools used in the profit management process. This will ensure an even profit in the planned volumes and provide an acceptable level of competitiveness.

Key words: *competitiveness, financial management, profit management, profit management methods.*

Постановка проблеми. Аграрна галузь є однією з пріоритетних галузей економіки України, яка має значний експортний потенціал. Саме тому забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних аграрних підприємств є актуальним питанням сьогодення, що потребує використання різноманітних інноваційних підходів в менеджменті та маркетингу. Незважаючи на війну в Україні зберігається значний попит на сільськогосподарську продукцію, тому одним із важливіших завдань є

забезпечення зростання конкурентоспроможності та формування ефективної системи фінансового менеджменту, зокрема підсистеми управління прибутком.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем конкурентоспроможності та управління прибутком та його складових присвячено багато наукових робіт вітчизняних науковців. Серед яких слід зазначити роботи Андрєєвої Т.Є., Белінської С.М., Бланка І.О., Брігхема Є., В’юшкової А.І., Вдовенка І.С., Єрмака А.В., Жигалкевич Ж.М., Іваценка М.В., Капінос Г., Князя С.В., Крисіної І.О., Крючкової Ж.В., Ларіонової К., Любарця С.В., Непочатенка О.О., Осадчука Ю.М., Пташника С.А., Соколової Е.А., Соколової Ю., Стеців Л.П., Фісенко Е.С., Чорної Н., Шкробота М.В., Шульженко І.В. та інших. В їх роботах детально розглядаються основні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємства та його фінансової діяльності, зокрема в управління прибутком. Разом тим недостатньо дослідженими є підходи щодо застосування інструментів управління прибутком підприємств для забезпечення його конкурентоспроможності

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розгляд підходів до формування системи фінансового менеджменту в частині управління прибутком підприємства з метою забезпечення його конкурентоспроможності.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів з фінансового менеджменту, а саме з точки зору управління прибутком підприємств. У процесі дослідження були використані такі наукові методи: теоретичне узагальнення та групування (для характеристики складових управління прибутком); формалізація, аналіз і синтез (побудова системи формування управління прибутком підприємства); логічне узагальнення результатів (формулювання висновків).

Виклад основного матеріалу. Одним з елементів ринкової економіки є конкуренція, яка уособлює економічне суперництво між окремими виробниками продукції, робіт, послуг за частку ринку і та отримання прибутку. Для забезпечення формування достатнього прибутку, збереження своєї частки ринку потрібно створювати конкурентоспроможний товар або надавати конкурентоспроможну послугу. Як зазначають вітчизняні науковці [12; 6; 8] конкурентоспроможність - це сукупність факторів, а саме якісні та цінові параметри продукції, менеджмент, управління фінансовими потоками, інвестиційна та інноваційна складові та інші, завдяки яким забезпечується провідне місце як певних товарів, так і підприємства в цілому. Як зазначено у [12] під конкурентоспроможністю розуміють здатність підприємства ефективно розпоряджатися власними й позиковими ресурсами та можливість ефективної господарської діяльності та її практичної прибуткової реалізації в умовах в умовах конкурентного ринку. Тому, організація фінансового менеджменту є важливою ланкою у системі забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Фінансовий менеджмент як наука з притаманними йому принципами та методами з'явився на рубежі XIX-XX століть в країнах з розвинутою ринковою економікою. В Україні даний напрям почав розвиватися в транзитивний період від адміністративно-командної до ринкової економіки у 90 роках, з появою іноземної літератури з управління фінансами, зокрема книги Ю. Брігхема [4]. Незважаючи на велику кількість наукової літератури на сьогодні не існує єдиного визначення поняття «фінансовий менеджменту» [14].

На думку Клевця О. та Циби О. фінансовий менеджмент – це фінансова наука, яка вивчає методи ефективного використання власного та позикового капіталу компанії, способи отримання найбільшого прибутку при найменшому ризику, та швидкого збільшення капіталу. Фінансовий менеджмент відповідає на запитання, як можна легко і швидко перетворити

підприємство з нецікавого на привабливе для інвесторів, бо відповідає за ухвалення інвестиційних рішень та виявлення для них фінансових джерел [10].

На погляд Непочатенко О.О., Пташника С. А., фінансовий менеджмент, неправильно визначають як управління саморегульованої фінансової системи, бо на прийняття будь якого рішення на підприємстві впливає правове поле, а також умови фінансового ринку, товарного ринку та ряд інших факторів, які підприємство має враховувати, щоб отримати позитивні фінансові результати [14]. Деякі автори трактують фінансовий менеджмент як професійну діяльність, яка спрямована на управління фінансово-господарською діяльністю, однак на даний момент фінансовий менеджмент вже став незалежною наукою з сформованим категоріальним апаратом [14; 15; 1].

І.О. Бланк визначає, що фінансовий менеджмент «це система принципи та методи розробки та впровадження управлінські рішення, пов'язаних із формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів підприємства і організацією обороту його грошових коштів» [3, с. 11].

Узагальнюючи вищенаведене фінансовий менеджмент це комплексна система принципів і методів розвитку та реалізації управлінських рішень, спрямованих на формування, розподіл та використання фінансових ресурсів підприємства та організації його грошових потоків з метою досягнення оперативно-тактичних та стратегічних цілей. Безперечним є той факт, що фінансовий менеджмент – комплексна система, бо будь-яке управлінське рішення стосується всіх аспектів діяльності підприємства і викликає необхідність змін практично у всіх сферах фінансування.

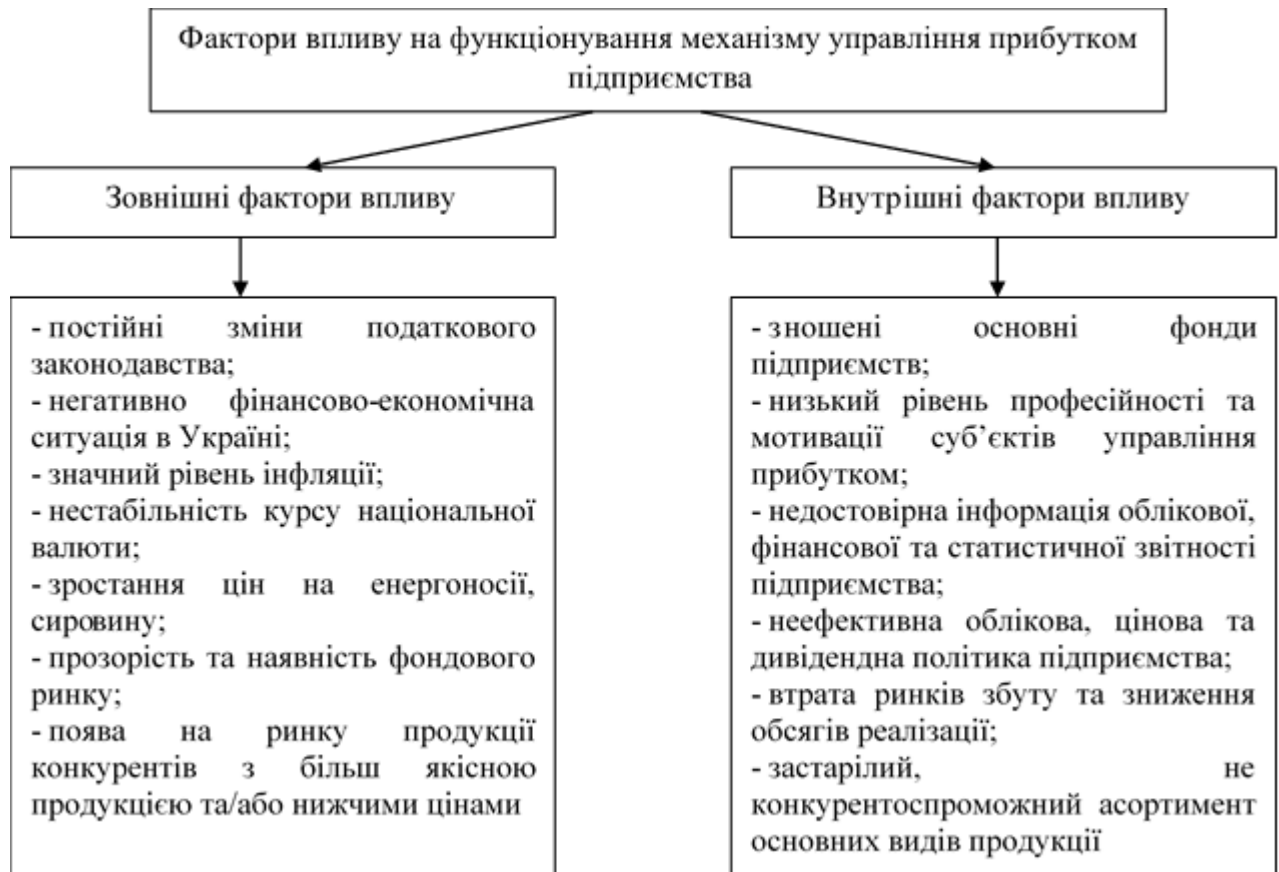
До основних напрямів діяльності фінансового менеджменту відносять: розробку фінансової стратегії; фінансовий облік; бюджетування та бюджетне управління; оптимізація структури активів; оптимізація

продажів; оптимізація постачання оборотними активами; ціноутворення та цінова політика; фінансовий аналіз; підтримка цільової структури капіталу; оцінка вартості бізнесу; інвестиційний аналіз та прийняття інвестиційних рішень; податкова політика та податкове планування; розподіл прибутку та дивідендна політика; фінансовий контролінг; антикризове управління; реінженіринг бізнес-процесів; фінансовий контроль [10].

Основною метою фінансового менеджменту є максимізація добробуту власників підприємства, що забезпечується шляхом нарощування капіталу. Фінансовий менеджмент складається з трьох складових: операційний менеджмент, інвестиційний менеджмент і, власне, фінансовий менеджмент. У цій тріаді основним ядром є саме операційний менеджмент, в якому частина управління фінансовим складається в управлінні операційними прибутком.

Загальновідомо, що прибуток є однією з головних цілей підприємницької діяльності підприємства і важливим критерієм ефективності його діяльності в умовах високої конкуренції. Прибуток є узагальнюючим показником фінансових результатів роботи фірми і вказує на остаточну грошову оцінку виробничої та фінансової діяльності підприємства. Оскільки на величину прибутку впливає багато факторів, які умовно поділені на зовнішні, які не залежать від діяльності підприємства та внутрішні, на які впливає менеджмент підприємства. Як правило, зовнішні фактори пов’язані із економічною ситуацією в країні: інфляційні процеси, особливості товарних ринків, кон’юнктура ринку, ціни на ресурси виробництва, впливом природних факторів та конкуренцією. Тоді як внутрішні фактори – це прямий вплив управлінського менеджменту, до яких належить: обсяги реалізації продукції, її собівартість, цінова політика, якість продукції та ін. (рис. 1).

Рис. 1. Фактори впливу на функціонування механізму управління прибутком підприємства [13]

Звідси і визначається, що управління прибутком – це процес розробки і прийняття рішень з формування, розподілу і використання прибутку на підприємстві задля забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періодах [7].

Ларіонова К., Капінос Г. вважають, що управління прибутком підприємства є комплексним процесом і включає аналіз, планування, регулювання та контроль формування, розподілу і використання прибутку, та який реалізується за допомогою багаторівневої і взаємозалежної системи всіх організаційних елементів підприємства для забезпечення зростання прибутку в короткостроковому і довгостроковому періодах [13].

Як визначають більшість дослідників основними завданнями управління прибутком є:

- оцінка прибутковості виробничої і комерційної діяльності підприємства;
- визначення підприємницького ризику;
- забезпечення максимізації розміру прибутку;
- забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку та рівнем ризику;
- забезпечення виплати високого рівня доходу власникам підприємства;
- забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку підприємства;
- забезпечення постійного зростання ринкової вартості підприємства;
- зміцнення конкурентних позицій підприємства за рахунок підвищення ефективності розподілу і використання прибутку.

Схематично взаємозв'язок основних елементів механізму управління прибутком наведений на рис. 2. Логіка взаємодії наведеної на рис. 2 полягає в тому, що суб'єкти управління прибутком підприємства забезпечують успішне досягнення головної мети та ключових завдань управління прибутком реалізуючи певний набір функцій в процесі розробки, ухвалення і виконання обґрунтованих управлінських рішень, які впливають на об'єкт управління прибутком, а функції є способом реалізації основних цілей та завдань процесу управління. На кожному підприємстві має бути розроблена власна структура механізму управління прибутком підприємства.

Рис. 2. Взаємозв'язок основних елементів механізму управління прибутком
[13; 14; 20]

До основних методів управління прибутком відноситься: методи фінансування, методи нарахування амортизації, дивідендна політика, напрями та види інвестування, методи ціноутворення, оподаткування та кредитування. Вказані методи реалізуються за допомогою наступних важелів: нерозподілений прибуток, статутний, резервний, додатковий капітал; амортизаційні відрахування; сума виплачених дивідендів; курс цінних паперів, рівень рентабельності інвестованого капіталу, величина інвестицій; ціни; ставки та розмір податків, зборів, пільги; види кредиту, величина кредиту, відсоткові ставки, пільги, санкції [2; 13].

Існує інший підхід до визначення методів управління прибутком, що пропонуються Шульженко І.В. та Любарець С.В. [20], а саме:

1. Економічні методи або методи спонукання.
2. Організаційно-розпорядчі методи або методи примусу.
3. Соціально-психологічні методи управління прибутком або методи переконання.

Для того, щоб отримати найбільший ефекту слід використовувати кожен групу методів у сукупності, тобто системно, що допоможе підприємству ефективно управляти прибутком спираючись на синергетичний ефект. В свою чергу головним економічним показником синергічного ефекту виступає певний рівень чистого прибутку [20]. Розглянемо детальніше кожен з перелічених груп методів.

Економічні методи управління прибутком – це система заходів, що впливає на виробництво опосередковано, за допомогою певних економічних стимулів і важелів, та спрямовують діяльність підприємства і його працівників у потрібному для підприємстві напрям. Система економічних методів включає: економічне стимулювання, економічний аналіз, планування, податки, цінову політику та ін.

Організаційно-розпорядчі методи управління прибутком засновані на правах і відповідальності людей та включають використання керівником влади й відповідальності підлеглих. Ці методи уособлюють собою різні прийоми і способи впливу суб'єкта управління на об'єкт за допомогою авторитету влади і сили, а саме указів, постанов, законів, наказів, інструкцій, розпоряджень та ін. Організаційно-розпорядчі методи забезпечують персональну відповідальність працівників за виконання завдань, в їх складі виділяють: дисциплінуючі; організаційно-стабілізуючі; розпорядчі.

Соціально-психологічні методи управління прибутком засновані на моральних принципах, що декларуються суспільством. До об'єктів управління відносять: особистісні характеристики працівників, їх психологічні та психофізіологічні особливості; способи організації праці та робочих місць; інформаційне забезпечення і його використання; система

підбору, підготовки, розстановки та перепідготовки кадрів; морально-психологічний клімат у колективі; соціально-побутові умови працівників; система стимулювання працівників; інфраструктура регіону [16]. Ці методи дають можливість оцінити соціально-психологічний мікроклімат у колективі та його роль у формуванні критеріїв оцінки роботи окремих працівників.

Таким чином, розроблена власна структура механізму управління прибутком на підприємстві та комбінація груп методів матиме синергетичний ефект, який дасть можливість підвищення ефективності функціонування організації в сучасних умовах господарювання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Оскільки під конкурентоспроможністю розуміють здатність підприємства ефективно розпоряджатися власними й позиковими ресурсами, можливість ефективної господарської діяльності та її практичної прибуткової реалізації в умовах в умовах конкурентного ринку то важливою ланкою даного процесу є фінансовий менеджмент. Фінансовий менеджмент складається з трьох складових: операційний менеджмент, інвестиційний менеджмент і, власне, фінансовий менеджмент. У цій тріаді особливо виділяється операційний менеджмент, в частині управління операційними прибутком. Останнє є комплексним процесом і включає аналіз, планування, регулювання і контроль формування, розподілу і використання прибутку, та реалізується за допомогою багаторівневої і взаємозалежної системи всіх організаційних елементів підприємства для забезпечення зростання прибутку в короткостроковому і довгостроковому періодах.

Література

1. Андрєєва Т.Є., Терещенко Д.А. Теоретичні засади формування системи фінансового менеджменту підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2011. № 34. С. 255-260

2. Белінська С.М., Крисіна І.О. Управління прибутком підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9879> (дата звернення: 13.01.2024).
3. Бланк И.А. Управление прибылью К.: Ника-Центр, Эльга, 1998. 543 с.
4. Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту: Пер. з англ. Київ: Молодь, 1997. 1000 с
5. Вдовенко І.С. Фінансові механізми забезпечення розвитку підприємств аграрного сектору економіки: особливості та недоліки. *Підприємництво та інновації*. 2020. № 15. С. 88-92. doi: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/15.14>.
6. Єрмак А.В. Конкурентоздатність підприємства: сутність поняття (проблематика питання). *Вісник Економічної науки України*. 2005. № 1. С.41-44.
7. Жигалкевич Ж.М., Фісенко Е.С. Система управління прибутком як умова ефективного функціонування підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. № 4. С. 145-147.
8. Протосвіцька О. І., Федорчук О. М., Свиридовський В. М., Дудченко В. В. Забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств в умовах сталого розвитку: монографія. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 196 с.
9. Іващенко М.В. Формування конкурентоспроможності аграрних підприємств Львівської області. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. № 43. С. 162-166.
10. Клевець О., Циба О. Чому необхідно вивчати фінансовий менеджмент? *Фінансова Академія «Актив»: вебсайт*. 2014. URL: <https://finacademy.net/ua/materials/article/chto-takoe-finansovuj-menedgment> (дата звернення: 20.12.2023).

11. Князь С.В., Георгіаді Н.Г. Управлінські рішення у системі фінансового менеджменту. *Lviv Polytechnic National University Institutional Repository*. С. 140-148. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/19196/1/28-Kniaz-140-148.pdf> (дата звернення: 04.12.2023).
12. Крючкова Ж. В. Сутність конкуренції і конкурентоспроможності аграрних підприємств як економічних категорій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 12. С. 49–53.
13. Ларіонова К., Капінос Г. Механізм управління прибутком підприємства. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. № 1. С. 120–128.
14. Непочатенко О.О., Пташник С.А. Фінансовий менеджмент як необхідна складова ефективної системи управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/13.pdf (дата звернення: 02.02.2024).
15. Осадчук Ю.М. Роль фінансового менеджменту в діяльності підприємств. *Інноваційна економіка*. 2013. № 5. С. 96-100.
16. Соколова Е.А., В'юшкова А.І. Проблеми управління прибутком підприємств. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту*. 2015. № 32. С. 310–320.
17. Соколова Ю., Чорна Н. Підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств за рахунок брендингу. *Управління змінами та інновації*. 2021. № 2. С. 55-62.
18. Стеців Л.П. Теоретико-методичні основи побудови ефективної системи фінансового менеджменту підприємства. *Наукові записки Української академії друкарства*. 2013. № 4. С. 39-45.

19. Шкробот М.В. Сутність та основи функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. Т.2, № 3. С. 236-240.
20. Шульженко І.В., Любарець С.В. Сучасні методи управління прибутком підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 25. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/25-2018> (дата звернення: 01.01.2024).

References

1. Andrieieva, T.Ye., & Tereshchenko, D.A. (2011). Teoretychni zasady formuvannia systemy finansovoho menedzhmentu pidpryiemstva [Theoretical principles of forming a system of financial management of the enterprise]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, 34, 255-260 [in Ukrainian].
2. Belinska, S.M., & Krysina, I.O. (2022). Upravlinnia prybutkom pidpryiemstva [Enterprise profit management]. *Efektivna ekonomika*, 1. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=> [in Ukrainian].
3. Blank, I.A. (1999). Finansovyj menedzhment: uchebnyj kurs [Financial Management: Training Course]. Kyiv: Nika-Centr [in Russian].
4. Brihkhem, Ye. (1997). Osnovy finansovoho menedzhmentu [Fundamentals of financial management]. Translation from English. Kyiv: Molod [in Ukrainian].
5. Vdovenko, I.S. (2020). Finansovi mekhanizmy zabezpechennia rozvytku pidpryiemstv ahrarnoho sektoru ekonomiky: osoblyvosti ta nedoliky [Financial mechanisms for ensuring the development of enterprises in the agrarian sector of the economy: features and shortcomings]. *Pidpryiemnytstvo ta innovatsii*, 15, 88-92 [in Ukrainian]
6. Yermak, A.V. (2005). Konkurentnozdatnist pidpryiemstva: sutnist poniattia (problematyka pytannia) [Competitiveness of the enterprise: conceptessence

- (question perspective)]. *Visnyk Ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1, 41-44 [in Ukrainian].
7. Zhigalkevich, Zh., & Fisenko, E. (2016). Systema upravlinnia prybutkom yak umova efektyvnoho funktsionuvannia pidpriemstva [The profit management system as a condition for the effective functioning of the enterprise]. *Economy and society*, 4, 145–148 [in Ukrainian].
  8. Protosvitska, O.I. Fedorchuk, O.M. Svyrydovskyi, V. M., & Dudchenko, V.V. (2021). Zabezpechennia konkurentospromozhnosti ahrarnykh pidpriemstv v umovakh staloho rozvytku: monohrafiia [Ensuring the competitiveness of agricultural enterprises in conditions of sustainable development]. Kherson: OLDI-PLIUS [in Ukrainian].
  9. Ivashchenko, M.V. (2020). Formuvannia konkurentospromozhnosti ahrarnykh pidpriemstv Lvivskoi oblasti [Formation of competitiveness of agricultural enterprises in Lviv region]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, 43, 162-166 [in Ukrainian].
  10. Klevets, O., & Tsyba, O. (2014). Chomu neobkhidno vyvchaty finansovyi menedzhment? [Why we need to study financial management?]. *Finansova Akademiia «Aktyv»: vebsait*. URL: <https://finacademy.net/ua/materials/article/chto-takoe-finansovuj-menedgment> [in Ukrainian].
  11. Kniaz, S.V., & Heorhiadi, N.H. Upravlinski rishennia u systemi finansovoho menedzhmentu [Management decisions in the financial management system]. *Lviv Polytechnic National University Institutional Repository*. Retrieved from <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/19196/1/28-Kniaz-140-148.pdf> [in Ukrainian].
  12. Kryuchkova, Zh.V. (2016). Sutnist konkurentsii i konkurentospromozhnosti ahrarnykh pidpriemstv yak ekonomichnykh katehorii [The essence of competition and competitiveness of agricultural enterprises as economic

- categories]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, 12, 49–53. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/12_2016/11.pdf [in Ukrainian].
13. Larionova, K., & Kapinos, G. (2022). Mekhanizm upravlinnia prybutkom pidpriumstva [Mechanism of enterprise profit management]. *Modeling the development of the economic systems*, 1, 120–128 [in Ukrainian].
  14. Nepochatenko, O., & Ptashnyk, S. (2021). Finansovyi menedzhment yak neobkhidna skladova efektyvnoi systemy upravlinnia pidpriumstvom [Financial management as a necessary component effective enterprise management system]. *Efektyvna ekonomika*. 8. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9168> [in Ukrainian].
  15. Osadchuk, Yu. M. (2013). Rol finansovoho menedzhmentu v diialnosti pidpriumstv. Innovatsiina ekonomika [The role of financial management in the activities of enterprises]. *Innovatsiina ekonomika*, 5 (43), 96-100 [in Ukrainian].
  16. Sokolova, E.A., & Viushkova, A.I. (2015). Problemy upravlinnia prybutkom pidpriumstv [Problems of profit management in the enterprise]. *Zbirnyk naukovykh prats' Derzhavnoho ekonomiko-tekhnologichnoho universytetu transportu: Ekonomika i upravlinnia*, 32, 311-320 [in Ukrainian].
  17. Sokolova, Yu., & Chorna, N. (2021). Pidvyshchennia konkurentospromozhnosti ahrarnykh pidpriumstv za rakhunok brendynhu [Increasing the competitiveness of agricultural enterprises due to branding]. *Upravlinnia zminamy ta innovatsii*, 2, 55-62 [in Ukrainian].
  18. Stetsiv, L.P. (2013). Teoretyko-metodychni osnovy pobudovy efektyvnoi systemy finansovoho menedzhmentu pidpriumstva [Theoretical and methodical foundations of building an effective system of financial management of the enterprise]. *Naukovi zapysky*, 4(45), 39-45 [in Ukrainian].
  19. Shkrobot, M.V. (2011). Sutnist ta osnovy funktsionuvannia systemy upravlinnia finansovymy resursamy pidpriumstv [The essence and basics

of functioning of the system of management of financial resources of enterprises]. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, 3, 2, 236-240 [in Ukrainian].

20. Shulzhenko, I.V., & Liubarets, S.V. (2018). Suchasni metody upravlinnia prybutkom pidpriemstva [Modern methods of enterprise profit management]. *Infrastruktura rynku*, 25. Retrieved from <http://www.market-infr.od.ua/uk/25-2018> [in Ukrainian].